

3. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; За ред. О. М. Пехоти. Київ : Видавництво А.С.К., 2003. 225 с.
4. Рудницька О. П. Основи викладання мистецьких дисциплін. Київ : Просвіта, 1998. 184 с.
5. Теорія і методика мистецької освіти.: Зб. наук. праць / Ред. О.П. Щолокова та ін. Київ : НПП, 2000. 181 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Назаровська А.С., здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

*Науковий керівник: Білозерська Г. О., кандидат педагогічних наук,
доцент*

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла
Коцюбинського

У розвитку сучасної освіти великого значення набувають актуальні питання, пов'язані із глобалізаційними та інтеграційними процесами у суспільстві, що впливають на духовну та моральну сфери підростаючого покоління, творчий розвиток особистості, здатної до креативного мислення та самостійного прийняття будь яких рішень. Зазначене висвітлено у змісті законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про інноваційну діяльність» та передбачає дослідження та вивчення сучасних освітніх технологій у навчанні школярів, зокрема на уроках музичного мистецтва.

Про необхідність оновлених підходів до навчання школярів та необхідність застосування освітніх технологій в школі зазначено у працях В. Беспалько, І. Дичковської, О. Падалки, Н. Самохіної. Вивчення сутності та особливості поняття «інноваційні технології» висвітлено у дослідженнях В. Беспалько, П. Підкасистого, у психологічних наукових дослідженнях А. Вербицького, Л. Лук'янової. Шляхи впровадження інноваційних технологій на уроках музичного мистецтва досліджено у наукових та методичних працях Л. Гаврілової, Л. Масол.

Важливою вимогою сьогодення є забезпечення розвитку творчої та самостійної особистості школяра. А тому перед вчителем, зокрема,

музичного мистецтва використання інноваційних освітніх технологій є необхідним засобом навчання, що сприяє якісному опануванню великої кількості інформації [3].

У розкритті сутності поняття «інноваційні освітні технології» у наукових досліджень не має єдиного твердження. У розгляді проблеми нашого дослідження увага звернення на дослідженні термінів «технологія», «освітні технології», «інновація», «інноваційні технології».

Термін «технологія» походить з грецького «*techne*» – мистецтво, майстерність і «*logos*» – наука, закон, отже, «технологія» – це наука або вчення про майстерність. Виникло це поняття у зв'язку з розвитком машинної промисловості, а згодом було застосовано і в освітній галузі внаслідок намагання ввести в навчально-виховний процес виробничі новації [5].

Розвиток технологій пов'язаний із технічним прогресом, адже сприяє розширенню можливостей для здійснення будь якого процесу та покращити якість життя.

Поняття «технологія навчання» визначається як системний метод створення, застосування і визначення всього процесу навчання і засвоєння знань з урахуванням людських і технічних ресурсів та їх взаємодії, що сприяє оптимізації освіти (за визначенням ЮНЕСКО). У сучасному словнику іншомовних слів, технологія навчання визначається як педагогічно, валеологічно та економічно обґрунтований процес гарантованого досягнення результатів навчання [1].

Багатогранність і складність педагогічної діяльності розкриває простір для багатьох педагогічних технологій, зокрема, інноваційних.

У наукових педагогічних дослідження розкриття сутності поняття «інновація» розглядається як інноваційна педагогічна діяльність. Її суть та структуру досліджували О. Мариновська, Л. Подимова, І. Дичківська. Вченими зауважується в даному аспекті про радикальну зміну педагогічної системи та нововведеннями у навчально-виховний процес.

Поняття «педагогічна інновація» розглядається у дослідженнях науковців О. Пехоти, А. Сологуб, О. Хижної як новий педагогічний продукт (теоретичний, практичний), що впроваджується в освітній процес (теорії, концепції, освітні системи, моделі, методики, технології, методи і прийоми).

Головною метою інноваційної освітньої технології є «виховання освіченої людини, яка в інформаційному потоці вміє виділити особистісно

значимі знання й розуміє, як їх використовувати в конкретній ситуації, тобто перевага надається не оволодінню технічними навичками, а гнучкому інтелекту, сформованій естетичній свідомості. Найвищим результатом будь якої педагогічної технології є досягнення творчого рівня розвитку особистості» [10].

Отже, інноваційні освітні технології є цілеспрямованою і впорядкованою системою педагогічних дій з чітко визначеним змістом, метою, методами і засобами, спрямованими на реалізацію цілей освітнього процесу.

Інноваційні освітні технології сприяють збереженню мистецьких загальнолюдських цінностей, несуть у собі відмову від усього застарілого, закладають підвалини соціальних перетворень [6]. Як зазначається у працях О. Пехоти, «педагогічна інноваційна технологія – це вибір вчителем стратегії, пріоритетів, системи взаємодії, тактик навчання та стилю роботи учителя з учнем» [11].

На сьогоднішній день, серед найбільш значущих інноваційних освітніх технологій на уроках музичного мистецтва виокремлюють такі:

- Розвивальні технології: ігрові – завдяки використанню різноманітних ігор формуються вміння розв'язувати завдання на основі компромісного вибору (театралізовані, ділові, рольові ігри, імітаційні вправи, індивідуальний тренінг, розв'язування практичних ситуацій і задач, комп'ютерні програми), що забезпечують всебічний розвиток дитини, сприяють розвитку творчого потенціалу особистості; smart-технології, у сукупності інноваційних технічних засобів (комп'ютерних систем) для виконання завдань; технології розвитку критичного мислення, що передбачають сукупність різноманітних прийомів для стимулювання школярів до творчої активності, створюють умови для усвідомлення ними узагальнених знань [2].

- Евристичні технології, суть яких полягає в тому, щоб активізувати пізнавальні інтереси учнів та організувати їхню самостійну пізнавальну роботу за допомогою попередньо створеної проблемної ситуації та наступним її обговоренням та пошуком можливих підходів у її вирішенні, стимулює креативність учнів (Л. Масол) [9];

- Творчі технології, зокрема технологія колективного творчого виховання, що сприяє формуванню особистості в процесі роботи на користь

інших людей, в організації певного способу життя колективу, де все ґрунтується на засадах моральності та соціальної творчості [8];

- Емоційно-художні технології. Позитивні емоції сприяють успішному творчому та інтелектуальному розвитку особистості. А тому важливим є здійснення переходу від естетичних емоцій, отриманих на основі мистецтвознавчого матеріалу до естетики мислення (розуміння і виникнення усвідомленої потреби в прекрасному) сприяє досягненню якісної освіти учнів [10];

- Сугестивні технології, що опираються на психотерапевтичні методи, зокрема на методи комунікативної психотерапії засобами мистецтва, посилюючи мотивацію, загальну ефективність навчання, завдяки потужному впливу емоційних чинників (задоволення, релаксації, єдності свідомого і позасвідомого аспектів сприймання). Навчання за сугестивними технологіями здійснюється в умовах психологічного комфорту, що сприяє якісній взаємодії учасників навчально-виховного процесу та складається з методів: експресивних впливів (інтонаційна та образна палітра голосу, виразність пауз, шепіт); створення емоціогенних ситуацій (переживання почуттів успіху, подиву, почуття прекрасного); арттерапії (функціональна музика, функціональний колір, живопис) [12];

- Етнопедагогічні технології. Використання етнопедагогічних технологій в сучасній школі опирається на національні та загальнолюдські аспекти, в основі яких – самобутня історія української нації, глибока гуманістична ідеологія, власна філософія буття, оригінальна національна система виховання [7];

- Мультимедійні технології як нова форма розумової та творчої діяльності. Мультимедія – взаємодія візуальної та звукової інформації під управлінням інтерактивного програмового забезпечення з використанням сучасних технічних і програмних засобів, що об'єднують текст, звук, графіку, фото, відео в одному цифровому поданні (презентація, анімаційні ролики, віртуальні подорожі тощо)[7];

- Технологія проблемного навчання полягає у тому, що пояснення матеріалу здійснюється у проблемній формі. Так, у процесі моделювання педагогом ситуації передбачається розв'язання проблемного завдання. Проблемне завдання повинне бути близьким до реальних навчальних або життєвих ситуацій, посилатись на цікаві факти, явища, протиріччя. Завдання учня – під керівництвом вчителя віднайти шляхи

розв'язання даної проблеми. Використовуються методи проблемного викладу матеріалу, дослідницький метод, частково-пошуковий метод, що сприяють формуванню самостійності учнів, оригінального мислення [9, с.132-133];

- Проектна технологія передбачає системну організацію проблемно-орієнтованого пошуку з реальним практичним результатом. Сприяє розвитку пізнавальних, пошукових, практичних навичок, вміння співпрацювати у команді, формулювати проблеми, знаходити шляхи вирішення, формування критичного мислення. Проекти класифікують за: характером діяльності (видом) – пошукові, інформаційні, ігрові, творчі; змістом (музичні, театральні, історичні, міжпредметні); характером учасників (індивідуальні, групові, парні); тривалістю (довготривалі, короткотривалі) [8];

- Інтерактивна технологія є однією із найдієвіших в навчально-виховному процесі в основі якої є взаємодія і співпраця вчителя і учня, де учень стає активним суб'єктом навчання. Характерною особливістю технології є застосування відповідних методів і форм організації навчальної діяльності учнів: індивідуальні, групові, колективні. Впровадження даної технології сприяє самореалізації учнів під час навчання, формуванню стійкої внутрішньої мотивації до співпраці на основі співтворчості. До видів інтерактивного навчання відносять: роботу в парах, карусель, роботу в малих групах, мозковий штурм, дерево рішень, дискусія у всіх можливих модифікаціях. До характерних ознак інтерактивних технологій відносять: планування навчання як серії планування навчання як серії взаємопов'язаних проблемних ситуацій; превалювання на уроках групової роботи учнів тощо [4].

Отже, успішне використання інноваційних освітніх технологій на уроках музичного мистецтва залежить від кола професійних компетенцій педагога, його обізнаність з основними інноваційними технологіями навчання та готовність до здійснення відповідного процесу. В свою чергу, впровадження відповідних технологій потребує змін у навчальній діяльності учнів на уроках музичного мистецтва, їх орієнтування на самостійну творчу діяльність, вміння аналізувати мистецькі явища, розкривати зміст музичних творів, творчий задум автора та виконавця.

1. Білозерська Г. О. Критерії та рівні сформованості розвивального середовища професійної підготовки майбутнього вчителя музики. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2011. № 27. С. 210–215.

2. Білозерська Г. О., Сізова Н. С., Кравцова Н. Є., Кравченко І. М. Технологія розвитку критичного мислення майбутнього педагога-музиканта на заняттях з хорового диригування. Науковий часопис національного педагогічного університету імені м. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Випуск 85. – Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С.26-29.

3. Білозерська Г. О., Сізова Н. С., Кравцова Н. Є., Белінська Т. В., Газінська О. В. Формування готовності майбутніх педагогів-музикантів до мистецької інноваційної діяльності. Науковий часопис українського державного університету імені Михайла драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Укр. держ. ун-т імені Михайла Драгоманова. – Випуск 97. – Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2024. С.20-25.

4. Василевська-Скупа Л. П. Упровадження інноваційних технологій у систему вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва / Л. П. Василевська-Скупа, Н. Є. Кравцова // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // 36. наук. пр. – Випуск 45 / редкол. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – 367 с.

5. Гаврилук О. А., Білозерська Г. О., Засипкіна Л. А., Твердохліб Н. В. Проблема формування творчої особистості та креативності майбутнього фахівця мистецького спрямування. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Київ, 2020. Вип. 77. С. 51-55.

6. Інноваційні технології навчання: навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / відп. ред. Бахтіярова Х. ; наук. ред. Арістова А.В.; упорядн. словника Волобуєва С.В. Київ : НТУ, 2017. 172 с.

7. Зузяк Т. П., Білозерська Г. О., Кравцова Н. Є., Сізова Н. С., Кравченко І. М. Технології інтегрованого поліхудожнього навчання майбутніх учителів мистецьких дисциплін. Науковий часопис національного педагогічного університету імені м. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Випуск 87. – Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С.30-33.

8. Кравцова Н. Є., Білозерська Г. О., Швець І. Б., Кравченко І. М. Вокально-хорове виконавство як вид інтерактивного музикування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі професійної підготовки. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Випуск 79. Том 1. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 171-174.

9. Масол Л. Художньо-педагогічні технології на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво». Харків, 2015. С. 112.

10. Muzyka O., Lopatiuk Y., Belinska T., Belozerskaya A., Shvets I. Art education in the context of the modern educational process. Universal Journal of Educational Research. 2020. Vol. 8(11D). P. 63-68, URL : <http://surl.li/rbtmj>

11. Пехота О., Старева А. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя : монографія. Миколаїв : Вид-во «Іліон», 2006. 272 с.

12. Сідорова І.С., Коберська Я.М. Значення інтерактивних технологій у музично-естетичному вихованні школярів. Формування професіоналізму фахівця в мистецькій та технологічній освіті: теорія, досвід, проблеми збірник наукових праць / Т.П. Зузяк (голова) та [ін.]. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2021. Вип. 1. С. 32-37.

ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Площенко А.М, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Теплова О.Ю., кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла
Коцюбинського

Постановка проблеми. Хореографічна підготовка молодших школярів передбачає індивідуальний досвід особистості в системі суміжних мистецтв: музичного, театрального, художньо-декоративного. Мета педагогічного керівництва хореографічною підготовкою школярів у гуртку – формування в учнів готовності до творчої самореалізації, креативного мислення, як невід’ємної складової художньо-естетичної культури особистості. Навчально-виховна мета залучення молодших школярів до хореографічної діяльності передбачає розвиток творчого мислення: створення нестандартних ситуацій для більш ефективної реалізації власних мистецьких проєктів та потреб.

Аналіз наукових публікацій. Проблеми творчості, зокрема у царині хореографічного мистецтва, розглядалися багатьма дослідниками: педагогами, філософами, психологами, діячами мистецтв. Серед найвідоміших Г. Буш, А. Маслоу, О. Мелік-Пашаєв, Ф. Осборн, Я. Пономарьов та інші. Теоретичні основи професійної підготовки хореографів викладені в дослідженнях Р. Бурцевої, А. Ваганової,